

НЕ ТІЛЬКИ ЗБІЛЬШУВАТИ ВИРОБНИЦТВО, АЛЕ Й НЕ ЗНИЖУВАТИ ЯКІСТЬ СВИНИНИ

*В.П.Рибалко, доктор сільськогосподарських наук
Інститут свинарства ім. О.В.Квасницького УААН*

В статті охарактеризовано роль та значення галузі свинарства в економіці країни, особливості ведення галузі та шляхи подальшого її удосконалення.

В статті охарактеризовано роль та значення отрасли свиноводства в экономике страны, особенности управления отраслью и пути дальнейшего его усовершенствования.

Життєві спостереження, які базуються на здоровому розумі і економічних законах цивілізованого ведення сільського господарства, переконливо свідчать, що проблему забезпечення населення і харчової промисловості м'ясом практично неможливо вирішити без інтенсивного розвитку усіх галузей тваринництва і зокрема свинарства, на долю якого припадає майже 40% в світовому виробництві цього важливого для людини продукту харчування. Пріоритетність розвитку свинарства, як відомо, зумовлюється важливими біологічно-господарськими особливостями цих тварин: багатоплідністю, всеїдністю, скоростиглістю та економним використанням кормів. Більше того, спеціальними дослідженнями встановлено, що із загальної енергії кормів, які споживають тварини і птиця різних видів, у харчові продукти для людини зі свининою трансформується 20%, з коров'ячим молоком — 15, курячими яйцями — 7, м'ясом птиці — 5, яловичиною та бараниною — 4 відсотки. Тому сучасне свинарство у провідних країнах характеризується динамічним розвитком, опануванням інтенсивних енергозберігаючих технологій, збільшенням виробничих потужностей з врахуванням екологічної безпеки і підвищенням продуктивності тварин.

У нас, в Україні, свинарство споконвіку вважалося, якщо можна так висловитися, національною галуззю сільськогосподарського виробництва і майже ніколи не було збитковим у дбайливого господаря. Багаторічні спостереження фіксують періоди збільшення поголів'я свиней та виробництва свинини, а також катастрофічного

їх занепаду. І все ж таки, не дивлячись на періодичні економічні катаклізми, цілеспрямовані дослідження з теорії і практики ведення свинарства продовжувалися, а клопітка праця вчених і практиків, як правило, завершувалася новими досягненнями — наслідком союзу розуму та життєвого досвіду. Для міркування нагадую, що в Україні в 1913 році нараховувалось 8,5 млн. свиней; в 1940 — 9,2; в 1944 — 2,9; в 1950 — 7,0; в 1971 — 21,4; в 2004 — 6,6 і в 2005 — 7,4 млн. голів. Рекордний вал виробництва свинини (1576 тис. тонн в забійній масі) було зареєстровано в 1989 році, або по 30-31 кг на душу населення, що відповідало медичним науково-обґрунтованим нормам споживання цього продукту харчування.

Соціально-економічні умови, що склалися в останні роки в Україні, ставлять перед галуззю завдання, виконання яких може забезпечити внутрішню потребу у свинині, а також призупинити зниження її конкурентної спроможності і використовувати продукцію як додаткове джерело фінансових надходжень до бюджету країни.

З цією метою інститутами свинарства і тваринництва УААН разом з корпорацією по виробництву свинини на промисловій основі “Тваринпром” розроблено, а Міністерством АП України затверджено спеціальну “Програму розвитку свинарства України до 2010 року”, якою передбачено вже у вказаному році довести виробництво свинини в забійній масі до 1 млн. 420 тис. тонн. Відродженню галузі повинно сприяти не тільки корінне покращення годівлі тварин, а також самої технології виробництва, але й вдосконалення існуючих та створення нових генотипів свиней, пошук ефективних поєднань вихідних батьківських форм з метою використання ефекту гетерозису при одержанні високопродуктивних помісей і гібридів для відгодівлі.

Зараз в регіонах України розводять більше десяти різних порід вітчизняного і зарубіжного походження, а також спеціалізованих ліній та типів свиней. У країні створено міцну племінну базу, яка є надбанням держави і результатом багаторічної праці вчених-селекціонерів та спеціалістів господарств. На основі проведеного вперше в історії України (2000-2003 р.р.) породовипробування в оптимальних умовах дослідного господарства Інституту свинарства свині, яких розводять в країні при чистопородному поєднанні приводили по 10-12 поросят на опорос, які на контрольній відго-

дівлі на власних кормосумішах господарства живої маси 100 кг досягали за 189-196 днів при середньодобових приростах 689-728 г і затраті на 1 кг приросту 4,28-4,65 корм. од. корму. Як показали дослідження, наші генотипи при утворенні оптимальних умов годівлі та утримання за продуктивністю не поступаються зарубіжним, а за такими показниками, як резистентність, пристосованість до умов годівлі і утримання, типових для багатьох господарств, а також за якістю продукції значно перевищують їх.

Тому для подальшого збільшення виробництва свинини необхідно, чого б це не коштувало, спрямувати увагу на збереження і вдосконалення вітчизняного племінного генофонду. Доцільно істотно матеріально зацікавити племінні господарства вирощувати висококласний племінний молодняк з врахуванням сучасних міжнародних вимог його оцінки за фенотипом і генотипом, а товаровиробників також зацікавити матеріально цей, а не випадковий, молодняк придбавати і раціонально використовувати для покращення продуктивності масового свинарства.

Світовий досвід розвитку свинарства показує, що прогрес в підвищенні продуктивності і зниженні собівартості свинини на 65-70%, а то і більше визначається науково-обґрунтованою годівлею. При цьому максимально можливу продуктивність там одержують тільки при концентратній біологічно повноцінній годівлі. І якщо в наших господарствах, в яких в 2005 році середньодобовий приріст склав тільки 262 г, підняти його хоча б до 500-550 г (що значно нижче показників більшості країн Європи), то можливо навіть на існуючому поголів'ї відразу збільшити виробництво свинини в 1,5-2 рази. Тому забезпечення свиней необхідною кількістю повноцінних кормів і підвищення їх конверсії слід розглядати як найважливіші елементи ресурсозберігаючої технології, які дозволять перетворити свинарство на стійко рентабельну галузь.

Зараз серед спеціалістів і не спеціалістів багато розмов ведеться про, так звану, данську технологію. Якщо говорити професійно, то такої технології не існує. Існує система ведення свинарства за принципом тріступінчастої піраміди з використанням світових досягнень і при чіткому дотриманні технологічної дисципліни. В зв'язку з цим, нам необхідно відновити цю пірамідальну систему

виробництва свинини за принципом: племзавод (нукліусна форма) > племрепродуктор > товарний репродуктор і відгодівля молодняка отриманого з примінення методів схрещування та гібридизації попередньо вивчених вихідних форм маток і кнурів на ефективне поєднання. Краще щоб ці об'єкти працювали розрізняно на вітчизняному свинопоголів'ї. При цьому в країні необхідно налагодити не тільки систему ведення галузі, але й промислове виготовлення самого сучасного технологічного обладнання для забезпечення виробничого процесу.

Як показує практика останнього часу, бажання багатьох товаровиробників прискорити період відгодівлі свиней за рахунок придбання зарубіжних кормових добавок, тим більше хімічного походження, не завжди оправдано. Ферментні препарати значно підвищують фізичний ріст тварин, однак м'язева і жирова тканини в їх організмі не поспівають досягати певного фізіологічного дозрівання. В результаті маємо вади: PSE (бліда, водяниста, м'яка, з кислим присмаком свинина) та DFD (темна, суха, жорстка, погано зберігаюча свинина). За даними фізико-хімічних досліджень процес гліколізу в повному обсязі проходить лише в м'язах умовно нормальних туш. В тушах свиней з ознаками PSE і DFD цей процес порушується, загальні показники якості м'яса знижуються, створюється сприятливе середовище для бактеріального його псування і неминучих економічних втрат при його подальшій переробці. Як бачимо, вирішення проблеми збільшення виробництва високоякісної свинини потребує комплексного підходу і доцільності впровадження жорсткої системи контролю за якістю м'яса та сала. При цьому не можна не підкреслити і той факт, що інтенсивна селекція на різке зменшення сала в туші супроводжується, як правило, порушенням смакових якостей м'яса через зниження внутрішньом'язевого жиру, рівень якого для збереження смакових якостей має бути в межах від 2 до 3 відсотків.

Як свідчить практика і чисельні повідомлення конкурентність індустрії свинарства у найближчому наступному буде визначатися в першу чергу якістю м'яса, від якої залежатиме попит, в тому числі і експорт на цю продукцію. Аналіз свідчить, що при середньодобових приростах в межах 600-800 г свинина завжди буде високоякісною, рентабельною і бажаною на внутрішньому та закордонних ринках.